

RADOST Z NALEZENÍ ZTRACENÉHO

**Sbírka kázání
k Ekumenickému lekcionáři řady C**

Tomáš Butta

Praha 2015

RADOST Z NALEZENÍ ZTRACENÉHO

Sbírka kázání k Ekumenickému lekcionáři řady C

Autor: ThDr. Tomáš Butta

Lektorovali: Prof. ThDr. Zdeněk Kučera

Mgr. Jan Došek

Vydala Církev československá husitská

Praha 6, Wuchterlova 5, 160 00, edice Blahoslav

Jazyková korektura Mgr. Jana Krajčířiková

Grafická úprava Ing. Pavel Blažek, jpb

Tisk Sprint servis

Počet stran 132

Vydání první

Praha 2015

Poděkování patří za přepis některých textů kázání z rukopisů
a technickou spolupráci: Mgr. Marii Jandové, Bc. Jarmile Brynychové
a Drahomíře Kalinové

Copyright © Církev československá husitská, 2015

Copyright © Tomáš Butta, 2015

ISBN 978-80-7000-111-0

Obsah

Místo kázání v bohoslužbě CČSH (Pavel Kolář)	9
Předmluva (Tomáš Butta)	13
Kázání na neděle a svátky liturgického roku	15
Advent	15
1. adventní neděle	
L 21,25-36 Překážky a spolehlivé ukazatele na cestě k Božímu království	15
2. adventní neděle	
L 3,1-6 Připravte cestu Páně, vyrovnejte mu stezky	16
3. adventní neděle	
L 3,7-18 Co máme dělat v adventní době	18
4. adventní neděle	
L 1,39-55 Mariina adventní píseň	20
Vánoce	21
Vigilie Hodu Božího vánočního – Půlnoční bohoslužba	
L 2,1-20 Pastýři spěchající za Kristem	21
Hod Boží vánoční	
J 1,1-14 Spatřili jsme jeho slávu	24
1. neděle po Vánocích	
L 2,41-52 Dospívající Ježíš milý Bohu i lidem	25
Nový rok – Jména Ježíš	
L 2,15-21 Jméno nad každé jméno	27
Čas Zjevení Páně	28
Zjevení Páně	
Mt 2,1-12 Bůh v Kristu se dává poznat pohanům	28
1. neděle po Zjevení – Křtu Páně	
L 3,16-17.21-22 Zjevení Ježíšova synovství při křtu	30
2. neděle po Zjevení	
J 2,1-12 Tajemství Ježíšova kvalitního vína z Káně Galilejské	31
3. neděle po Zjevení	
L 4,14-21 Ježíšův vyhlášený program Božího království	33
4. neděle po Zjevení	
L 4,21-30 Zastřený zrak pro Ježíšovu velikost	35

5. neděle po Zjevení	
L 5,1-11 Zdar nového rybolovu	37
6. neděle po Zjevení	
L 6,17.20-26 Běda, když vás budou všichni chválit	38
7. neděle po Zjevení	
L 6,27-38 Zlaté pravidlo pro náš každodenní život	40
8. neděle po Zjevení	
L 6,39-45 Podobenství o nedostatku zdravého pohledu	42
9. neděle po Zjevení – viz 9. mezidobí	44
Poslední neděle po Zjevení Páně	
L 9,28-36 Ježíšovo proměnění na hoře	44
Postní čas	45
Popeleční středa	
Mt 6,16-21 Poklady na zemi a v nebi	45
1. postní neděle	
L 4,1-13 Duch svatý a Boží slovo v příběhu Ježíšova pokušení	47
2. postní neděle	
L 13,31-35 Vzkaz Herodovi a nářek nad Jeruzalémem	49
3. postní neděle	
L 13,6-9 Podobenství o fíkovníku bez ovoce	51
4. postní neděle	
L 15,1-3.11b-32 Vzdalování se a přibližování se k Bohu	53
5. postní neděle	
J 12,1-8 Předvelikonoční večere s Ježíšem v Betanii	54
Velikonoce	56
6. postní neděle Květná	
L 19,29-40 Ježíšův vjezd do Svatého města	56
Zelený čtvrtek	
L 22,14-30 K čemu nás zavazuje večere Páně	58
Velký pátek	
L 23,13-14.40-41.47 Spravedlivý umírá za nespravedlivé	60
J 19,34 Voda a krev z Ježíšova boku	61
Bílá sobota – Velikonoční vigilie	
L 24,1-12 Prázdný hrob a zpráva žen	63
Hod Boží velikonoční	
J 20,1-10 Janovo vidění očima lásky	64

1. neděle po Velikonocích	
J 20,19-31 Tomášovo setkání se Vzkříšeným	66
2. neděle po Velikonocích	
J 21,15-25 Rozhovor se Šimonem Petrem u Tiberiadského jezera	67
3. neděle po Velikonocích	
J 10,22-30 Moje ovce slyší můj hlas	69
4. neděle po Velikonocích	
J 13,31-35 Nové přikázání	71
5. neděle po Velikonocích	
J 14,23-29 Trojí dar Bohem daný církvi	73
Oslavení Páně	
Sk 1,1-11 Vítězný Pán	74
6. neděle po Velikonocích	
J 17,20-26 Poznání sjednocující Boží lásky	76
Letnice	77
Vigilie Hodu Božího svatodušního	
Ř 8,14-17.22-27 Duch přichází na pomoc v naší slabosti	77
Hod Boží svatodušní	
J 14,8-17 Duch pravdy, kterého nemůže svět přijmout	78
Neděle po sv. Duchu	80
1. neděle po sv. Duchu – Boží Trojice	
J 16,12-15 Tajemství a působení Otce, Syna a Ducha pravdy	80
9. neděle mezidobí	
L 7,1-10 Víra římského setníka	82
10. neděle mezidobí	
L 7,11-17 Bůh navštívil svůj lid	84
11. neděle mezidobí	
L 7,36-50 Vroucí láska přikrývající hříchy	85
12. neděle mezidobí	
L 8,26-39 Uzdravení nemocného v Gerase	87
13. neděle mezidobí	
L 9,51-62 Ježíš neměl, kam by hlavu složil	89
14. neděle mezidobí	
L 10,1-11.16-20 Pokyny k sedmdesáti učedníkům	91
15. neděle mezidobí	
L 10,25-37 Otočit se zády nebo pomoci?	92

16. neděle mezidobí	
L 10,38-42 Otevřenost srdce pro dar Slova	95
17. neděle mezidobí	
L 11,1-13 Kdo prosí, dostává	96
18. neděle mezidobí	
L 12,13-21 Plánovat svou budoucnost s Bohem	98
19. neděle mezidobí	
L 12,42-48 Podobenství o věrnosti služebníků	99
20. neděle mezidobí	
L 12,49-57 O rozpoznání, co je správné	101
21. neděle mezidobí	
L 13,10-17 Hospodin napřimuje sehnuté	102
22. neděle mezidobí	
L 14,1,7-14 Pokora a nezištná štědrost	104
23. neděle mezidobí	
L 14,25-33 Podobenství o stavbě věže a přípravě k boji	106
24. neděle mezidobí	
L 15,1-10 Ztráta a radost z nalezení	108
25. neděle mezidobí	
L 16,1-13 Ježíšovo podobenství o nepoctivém správci	109
26. neděle mezidobí	
L 16,19-31 O bezcitném boháči a trpícím Lazarovi	111
27. neděle mezidobí	
L 17,7-10 Vědomí služebnosti	113
28. neděle mezidobí	
L 17,11-19 Vděčnost uzdraveného Samařana	114
29. neděle mezidobí	
L 18,1-8 Víra provázená vytrvalou modlitbou	116
30. neděle mezidobí	
L 18,9-14 Podobenství o farizeu a celníkovi	118
31. neděle mezidobí	
L 19,1-10 Kristus hostem v domě Zachea	119
32. neděle mezidobí	
L 20,27-40 Bůh je Bohem živých	121
33. neděle mezidobí	
L 21,5-19 Zaslíbení života vytrvalým	123

Poslední neděle církevního roku – 34. neděle mezidobí

L 23,33-43 Ježíš Kristus – Král na kříži 124

Rejstřík biblických míst 127

Místo kázání v bohoslužbě CČSH

Středem Liturgie Církve československé husitské je **oběť**.¹ Bohoslužebné obecenství je především obcenstvím obětním. V naší bohoslužebné praxi je tento základní princip vyjádřen ústředním postavením tzv. **zpřítomnění** Kristovy poslední večeře s učedníky (a někteří předpokládají i přítomnost žen) a důrazem na obětování našeho života Bohu v lásce k němu, k bližním i k celému stvoření. Srozumitelnosti, jasnosti a otevřenosti tohoto středu liturgie mají sloužit všechny ostatní skladebné části řádu bohoslužby. K nim náleží i čtení z Písma a kázání. Obnovení jejich významu pro bohoslužebné slavení viděla zakladatelská generace jako velmi naléhavý úkol: „*Ve své církvi musíme co nejvíce zdůraznit význam kazatelského úřadu.*“² S ohledem na něj má být ve vzdělávání duchovních položen důraz na studium Písma, osobní duchovní život a samostatné teologické myšlení. V návrhu bohoslužebného řádu z pera Františka Kalouse pro I. řádný sněm roku 1924 jsou čtení z Písma i kázání integrovány do řádu bohoslužby.³ *Učení náboženství křesťanského pro věřící církve československé*, na druhém zasedání I. řádného sněmu roku 1931 přijaté za oficiální katechismus CČS(H), pak „čtení Písma s výkladem“ začlenilo mezi čtyři podstatné stavebné prvky bohoslužby.⁴ Zakladatelská generace tak vyslovila základní princip liturgické teologie CČSH, podle kterého má být společné čtení a naslouchání Písmu v kontextu liturgie vždy spojeno s výkladem a povzbuzením. Rozlišení „podstatných úkonů“ bohoslužby má svůj vnitřní teologický smysl. Duch svatý skrze svědectví Písma a jeho zvěstný výklad (kázání) zakládá naše osobní obecenství s Otcem skrze Ježíše Krista a aktualizuje křestní charakter obecného kněžství shromážděné obce, jež se naplňuje v jejím sebeobětování Otcí v účasti na kříži a oslaveném životě Ježíše Krista. On je jediným pravým knězem, který se sám ze synovské lásky stal čistou a plně dostatečnou obětí chvály jednou pro vždy přinesenou Otcí. Kdykoli konáme památku této oběti (*anamnésis*), **zvěstujeme** (καταγγελλειν/*katangelein*) Kristovo vítězství nad hříchem i smrtí a obnovu celého stvoření v tomto vítězství (1 K 11,26).

¹ TUHÁČEK, Alois. Referát o liturgii. In: *Valný sjezd církve československé konaný v sobotu a v neděli dne 8. a 9. ledna 1921 v Praze*. Praha: Církev československá, 1921, s. 51–66.

² TUHÁČEK, Referát o liturgii, s. 65.

³ KALOUS, František. Řád bohoslužebný. In: *Zpráva o I. řádném sněmu církve československé konaném ve dnech 29. a 30. srpna 1924 v Praze–Smíchově*. Praha: Ústřední rada CČS, 1924, s. 126–152.

⁴ Čtení Písma s výkladem; obětování; zpřítomnění; přijímání; viz *Učení náboženství křesťanského pro věřící církve československé*. Praha: Ústřední rada církve československé, 1932, s. 39.

Spolu se základní strukturou bohoslužebného slavení jsme z tradice přijali i liturgický rok, členěný na tzv. *temporale* (svátky bezprostředně spojené s osobou Ježíše Krista) a *sanctorale* (svátky spojené s úctou k mučedníkům - svědkům Páně). Převzatý liturgický rok byl zjednodušen a zpřehledněn tak, aby v jeho centru byly události spásy v Ježíši Kristu – vtělení, pašije, ukřižování, vzkříšení, oslavení a dar Ducha svatého. Ježíš Kristus prostřednictvím zvěsti liturgického roku zůstává stále středem lidského času i dějin. Rytmus slavení svátků přispívá k formování osobního života i života obecnosti církve ve světle evangelia. Obsah jednotlivých období i svátků liturgického roku se výslovně projevuje i v samotném bohoslužebném slavení prostřednictvím tzv. *propria*, tedy těch bohoslužebných prvků, jejichž obsah se mění právě s ohledem na konkrétní události spásy, které jsou slaveny, nebo na křesťanské svědky Páně, kteří jsou připomínáni. Každému období i svátku jsou vlastní jedinečné důrazy, které v daný čas prostupují celou bohoslužebnou praxí církve. K bohoslužebnému propriu patří zejména modlitby a čtení Písma.⁵

Liturgický rok tvoří rytmus bohoslužebného života naší církve, který ovlivňuje i způsob, jakým společně čteme Písmo při liturgii. Volba biblických čtení pro konkrétní bohoslužebné slavení není ponechána na rozhodnutí duchovního či kazatele. Církev ve svých počátcích převzala tradiční systém perikop (vybraných oddílů Písma uspořádaných zejména s ohledem na liturgický rok), záhy však usilovala o vytvoření vlastního lekcionáře, ve kterém by vyjádřila hlubší respekt k šíři, bohatosti, různorodosti a jedinečnosti svědectví Písma o Bohu.⁶ Postupně se čtení Písma a volba jeho příslušných částí ke slavení bohoslužby řídily tzv. kazatelským plánem, který do vydání tzv. *Liturgických modliteb podle období církevního roku*⁷ i po něm plnil některé funkce misálu, tj. bohoslužebné knihy. Kazatelský plán byl nepravidelně obměňován⁸ a obsahoval i některé další prvky bohoslužebného *propria*. Kombinoval v sobě lekcionář a sakramentář, tj. knihu bohoslužebných čtení z Písma a knihu proměnných modliteb. Tradice kazatelského plánu se odrazila i při tvorbě nového „lekcionáře“, který byl k vydání připraven Lukášem Bujnou a je do naší bohoslužebné praxe uváděn od 1. neděle adventní roku 2010, v současné době

⁵ Srov. např. *Bohoslužebná kniha Církve československé husitské: Liturgické modlitby podle období církevního roku*. Praha: Ústřední rada církve československé husitské, 1992.

⁶ „Budtež znovu vydány a upraveny výňatky z epíštol a evandélií (perikopy), a aby co možná nejvíce z Písma se přečetlo, buď zachován turnus 4letý (od přestupného roku do přestupného). V prvním roce 1924-25 základem budtež perikopy římského misálu.“ KALOUS, Řád bohoslužebný, s. 131.

⁷ Tj. *Bohoslužebná kniha Církve československé husitské: Liturgické modlitby podle období církevního roku*. Praha: Ústřední rada církve československé husitské, 1992.

⁸ Odbornou studii o dějinách tzv. kazatelského plánu v ČČSH dosud postrádáme.

pod názvem *Bohoslužebná kniha Církve československé husitské s biblickými čteními podle Ekumenického lekcionáře a Liturgií podle patriarchy Karla Farského*.⁹ Její jádro pro bohoslužebné temporale tvoří tzv. ekumenický lekcionář, který vyšel z reformy lekcionáře v Římskokatolické církvi po II. vatikánském koncilu.¹⁰ Čtení pro specifické svátky svědků Páně a významné dějinné události, které jsou církví bohoslužebně připomínány, jsou volena s ohledem na dosavadní tradici ČČSH od *Českého misálu* po kazatelský plán. Lekcionář je selektivně spojen se sakramentářem, tj. skupinou proměnných modliteb, které doplňují proměnné modlitby obsažené ve dvou částech předchozí *Bohoslužebné knihy Církve československé husitské* (tzv. *Malý misál*). Patří k nim Tuzby, Modlitba před čtením ze sv. Písem a Modlitba k požehnání. Perikopy z Písma jsou pak doplněny tzv. biblickými verši: vstupní verš, verš k obětování a verš k požehnání. Nová bohoslužebná kniha rovněž v každém formuláři nabízí i výběr vhodných duchovních písní ze *Zpěvníku*. Spolu s *Liturgií*, tematickou strukturou liturgického roku a *Zpěvníkem* tvoří nová Bohoslužebná kniha s Ekumenickým lekcionářem vlastní bohoslužebný kontext i pramen služby slovem v ČČSH. Výrazná proměna charakteru našich náboženských obcí i životního kontextu mnoha bratří a sester klade naši dosavadní kazatelské praxi nové otázky. Tradiční formy kázání nemohou již nadále zůstat jediným a výhradním způsobem zvěstného výkladu Písma v liturgii. Nemohou být nahrazeny, ale jejich rozvinutí o formy jiné je dobré, zvláště tam, kde jsou naše společenství malá nebo se právě rodí. Ekumenický lekcionář je pro takou potřebnou různorodost dobrým základem: přispívá k jednotě církve, utváří její vztah k církvi obecné a je příležitostí k prohloubení společných rysů v naší kazatelské praxi, v našem svědectví o živém Kristu „vprostřed nás“. K tomuto společnému svědectví kéž přispěje i tento poslední svazek Postily bratra patriarchy Tomáše Butty.

Mgr. Pavel Kolář Th.D., M.T.S.

⁹ K významu Písma v liturgii a k otázce základů nového lekcionáře v ČČSH srov. ŠANDERA, Petr. Biblická východiska liturgie ČČSH a soustavy liturgických čtení ČČSH. In: BUTTA, Tomáš, KUČERA, Zdeněk, MLÝNKOVÁ, Kristýna, ed. *Liturgie jako oslava Boha, sjednocení církve, poselství spásy světa*. Praha: Církev československá husitská, 2012, s. 51–55; BUJNA, Lukáš. Smysl, stavba a zvěst Ekumenického lekcionáře. In: BUTTA, Tomáš, KUČERA, Zdeněk, MLÝNKOVÁ, Kristýna, ed. *Liturgie jako oslava Boha, sjednocení církve, poselství spásy světa*. Praha: Církev československá husitská, 2012, s. 56–59; TONZAROVÁ, Hana. Lekcionář a misál ČČSH z exegetického a kazatelského hlediska. In: BUTTA, Tomáš, KUČERA, Zdeněk, MLÝNKOVÁ, Kristýna, ed. *Liturgie jako oslava Boha, sjednocení církve, poselství spásy světa*. Praha: Církev československá husitská, 2012, 60–66.

¹⁰ O ekumenickém lekcionáři a jeho základních principech stručně pojednává HRADILEK, Pavel. Ekumenický lekcionář. *Getsemany* [online]. 1998, 082 (září) [cit. 8.4.2012.]. Dostupné z <http://www.getsemany.cz/node/2397>;

Kázání na neděle a svátky liturgického roku

Advent

1. adventní neděle

L 21,25-36 Překážky a spolehlivé ukazatele na cestě k Božímu království

Dnešní první adventní neděle začíná nový liturgický rok. Adventní doba není jen jakousi předehrou k vánočním svátkům. V adventní době je obsažena původní naděje prvotní církve, která očekávala svého Pána Ježíše Krista a jeho brzký příchod v moci a slávě. Ježíš připomíná: „Boží království je blízko!“ I když panuje ve světě nejistota z budoucnosti, i když mnohé skutečnosti v nás vyvolávají úzkost, Ježíš nám říká: „Boží království je blízko!“ (L 21,31) Svět prochází nezadržitelnými proměnami, střídají se generace, a také vesmír je v neustálém procesu změn. „Nebe a země pominou, ale slova má nepominou“ (Mk 13,31), ujišťuje Ježíš. Navzdory pomíjivosti všeho, jeho slovo platí. „Boží království je blízko!“ – to je poselství křesťanského adventu.

Ježíš nám také ukazuje, jak se na tuto blízkost Božího království připravit. Ukazuje tři překážky a dvě správné značky či směrovky na cestě k Božímu království. Třemi překážkami, které nás od Božího království vzdalují, jsou nadměrné sobecké plýtvání, závislost a starosti. „Mějte se na pozoru, aby vaše srdce nebyla zatížena nestřídmostí, opilstvím a starostmi“ (L 21,34). Řekneme si asi: „Nadbytek moc nemám. Nemůžeme si dovolit mnoho utrácet. Ani příliš drahé dárky k Vánocům si nemohu dovolit nakupovat. Snažím se žít skromně a pořizuji si jen to nejnutnější. Rozhodně moc neplýtvám. To si přece nemohu dovolit.“ „A také závislost v podobě alkoholu není mým problémem. Dám si víno, když je dobrá společnost, ale mám vše pod kontrolou.“ Ale starosti? Ty na nás doléhají a těm nemůžeme uniknout. Starosti nás trápí a zbavují nás pohody a klidu. Stále na nás doléhají myšlenky, které nás zneklidňují: „Jak vše zvládneme? Přemýšlíme o tom, co vše bychom měli udělat, co udělat nejprve a co potom. „Marto, Marto, děláš si starosti o mnoho věcí...“ (L 10,41), oslovuje Ježíš i nás, když se utápíme v každodenních starostech a problémech. Starosti také dusí Boží slovo. Kvůli nim nemůže Boží slovo vzklíčit v srdci člověka. Jsou jako plevel a rozrůstají se jako trní (L 8,14). Měli bychom se dokázat alespoň na chvíli odpoutat od svých starostí, vzdálit se od nich, dívat se na věci z nadhledu. Netrápit se minulostí, neobávat se budoucnosti a dokázat se radovat z přítomné chvíle a přijmout Ježíšovo ujištění, že Boží království je navzdory všemu přece blízko. Nesmyslné sobecké plýtvání, jakákoliv zá-

vislost – nejen na alkoholu – a deptající starosti, to jsou překážky, zátaras, které brání na cestě k Božímu království. A také jsou zábranou na cestě, kudy přichází Ježíš k nám. Neboť on se s námi chce setkat, když naše srdce je svobodné, otevřené a ne svázané sobectvím, závislostmi a starostmi.

A nyní si povšimněme těch dvou ukazatelů, které nás spolehlivě chtějí vést k Božímu království. Tím prvním je bdělost a tím druhým modlitba. „Budte bdělí a prostě v každý čas“ (L 21,36), říká nám Ježíš. Bdělost znamená být pozorný, ostražitý, ale také vnímavý. Být vnímavý jak pro druhé lidi, tak také pro Boha – pro jeho znamení, pro jeho oslovení. I uprostřed duchovní lhostejnosti máme být bdělými a vnímavými. A to druhé s tím úzce souvisí – modlitba. Duchovní bdělost a modlitba jsou provázané. Dokázat se k Bohu obracet s prosbami, s přáními a tužbami. Tím, že se na Boha obrácíme s konkrétní prosbou, žádostí a přáním, znamená, že nám na tom skutečně záleží, že o to stojíme. Bůh o našich prosbách ví (Ž 130,2) a dobrá přání našeho srdce slyší (Ž 145,19). Advent je zvláštním časem, kdy se připravujeme na Vánoce, na setkání s Ježíšem. Směřujeme po duchovní cestě k setkání s jeho láskou, jak se projevila v bezbranném Betlémském dítěti a v trpícím Synu člověka. Ale také směřujeme k setkání s tím, který přijal Boží moc a slávu, jak dnes o tom slyšíme z Lukášova evangelia. Kéž nám Bůh dává dostatek sil překonávat překážky, které zbavují svobody naše srdce, a dává nám bdělost a ducha modlitby. Amen.

2. adventní neděle

L 3,1-6 Připravte cestu Páně, vyrovnejte mu stezky

Dnešní čtení určené pro tuto adventní neděli se týká Jana Křtitele. Přechtený oddíl z Lukášova evangelia můžeme rozdělit na dvě části. Ta první část tvoří úvod a historické zarámování Janova vystoupení. Druhá část obsahuje vlastní zvěst. Ve zkratce ji můžeme vyjádřit slovy proroka Izajáše: „Připravte cestu Páně“ (Iz 40,3). Ale ani ten úvod s mnoha údaji nemůžeme nechat bez povšimnutí. Vidíme, že je zde uvedeno několik zeměpisných míst – Judsko, Galilea a další. Jsou zde jmenovány osobnosti tehdejší doby – římský císař Tiberius (žil od roku 42 př. Kr. do 37 po Kr.), Pontský Pilát (v Judsku vládl v letech 26-36 po Kr.), král Herodes (4 př. Kr.–34 po Kr.) a velekněží Annáš a Kaifáš. Evangelista a starověký historik Lukáš uvádí ve svém spise podrobné historické údaje. Začíná od císaře, pokračuje přes místní vládcy a končí u náboženských vůdců tehdejší doby. Čist o Tiberiově životě a povaze není žádná radost. U vojáků byl oblíben, ale na císařském dvoře plném intrik nikoliv. Prv-

ní muž tehdejšího světa byl častokrát oklamán a zrazen i těmi nejbližšími. Naháněl druhým strach, ale sám se přitom bál o svůj život. Ani vládci na nižších úrovních na tom nebyli lépe. Pontský Pilát nebyl v rozhodující chvíli schopen se postavit na stranu spravedlnosti. Ani Herodes Antipas, syn Heroda Velikého, se nevyznačoval velkými morálními kvalitami. Annáš a Kaifáš byli velekněží žijící v Jeruzalémě a působící v chrámě. Úřad nejvyššího velekněze byl tehdy pod dohledem Římanů, kteří na něj dosazovali sobě oddané lidi. Kaifáš se obratným způsobem udržel v úřadě 19 let. Byly to z lidského pohledu velké postavy, které píší dějiny. Jsou to ti, kteří mají moc a rozhodují o druhých. Ale jsou to současně postavy starého světa – slovy proroka – světa plného propasti lidského hříchu, vyvýšených pahorků lidské pýchy i křivých cest charakteru a jednání. Z hlediska Božích dějin je tou nejdůležitější událostí, o které píše evangelista Lukáš, že se „stalo slovo Boží k Janovi“ (L 3,2). Boží slovo, výzva, napomenutí, povzbuzení, zaslíbení je vždy konkrétní: Týká se konkrétního místa, konkrétní doby. To vidíme již u starozákonních proroků. Také jejich zvěst je dějinně zarámována. Častokrát ve Starém zákoně čteme: „Za dnů krále... (uvedeno jméno)... se stalo slovo Boží k proroku Jeremjášovi (Jr 1,1), Amosovi (Am 1,1), Ageovi (Ag 1,1) a podobně. Časové a zeměpisné údaje se mění, vládcové se střídají, ale Boží slovo zůstává stejné. Čas mu neubírá ani na jeho pravdivosti ani na jeho naléhavosti. Boží slovo vyslovené skrze Jana Křtitele před mnoha staletími je aktuální i v naší době. I my vyhlížíme zrakem víry k Božímu království. Hledíme k tomu neviditelnému, které je věčné (2 K 4,18). Naše očekávání je zesíleno právě v adventním čase. Bůh přicházející v Kristu je blízko. „Připravte cestu Páně!“ vyzývá i nás Jan Křtitel.

Dávné slovo proroka Izajáše zaznamenané ve 40. kapitole zaznívá z úst Jana Křtitele na judské poušti s novou naléhavostí před příchodem Krista. Prorok Izajáš říká: „Vyrovnajte na pustině silnici... Každé údolí ať je vyvýšeno, každá hora a pahorek sníženy. Pahorkatina ať v rovinu se změní a horské hřbety v pláň“ (Iz 40,3-4). Zde není míněn bezohledný zásah člověka do krajiny, kterou změní k nepoznání. Je to obrazná řeč. Nejde o vnější krajinu, ale o naše nitro. Vidíme protiklad – na jedné straně hory a na druhé straně údolí. Čeští bratři toto slovo vykládali duchovně. V jejich výkladu jsou v duchovním smyslu „údolím lidé pro hříchy zarmoucení, kteří mají být potěšováni, vyvyšováni a na nohy postavováni; horou pak a pahrbkem lidé pyšní, na svých spravedlnostech spoléhající, jimž se Bůh protíví (1 Pt 5,5)“ (Bible kralická šesťdílňá. Kompletní vydání s původními poznámkami. Česká biblická společnost, Praha 2014, s. 2303). Vyjdeme-li z obrazného výkladu Kralických, pak

propast je stav člověka, který je dole. I my jsme někdy dole. Člověk může prožívat bezednou hlubinu beznaděje. Hory, to jsou naše životní výšiny, zdary, úspěchy, ale také vyjadřují lidskou sebejistotu, velikášství, domýšlivost a pýchu, která bude snížena. Nikdo není tak dole, aby ho Bůh nemohl pozdvihnout. A nikdo není tak nahoře, aby mu Bůh nemohl připomenout, že jestliže nebude pokornější, neobstojí. Křivá cesta vyjadřuje pokřivenost lidského charakteru a lidského jednání. Taková cesta k Božímu království nevede (Př 10,9; Ž 125,5). Proto žalmista volá: „Hospodine, svou cestu přede mnou učiň přímou“ (Ž 5,9). Prorok mluví o vyrovnání. Potřebujeme vnitřní vyrovnanost. K duchovní cestě adventem patří pokoj a vyrovnanost.

Advent znamená očekávání setkání s Ježíšem Kristem. K setkání dvou osob je potřeba najít vždy tu správnou cestu, abychom se neminuli. Bůh v Kristu se za námi již vydal. My máme tu správnou cestu najít a připravit. Jenomže jak ji poznáme? Vždyť to, o čem mluví prorok Izajáš, je cesta úplně nová. Po ní ještě nikdo nešel. Není ušlapaná, odevšad viditelná. Vede místy, kde dříve žádná cesta nebyla. Navíc připravit cestu na poušti – to je velmi zvláštní výzva! Zkusme v písku vyznačit cestu. Za chvíli zafouká vítr a písek cestu zavane. Veškeré naše počínání se nám může jevit jako marné. Je příliš mnoho písku – marnosti a povrchnosti. Je příliš mnoho nezdolatelých hor problémů, které nejsme schopni odstranit. Je mnoho nepřekročitelných propastí, které jsou mezi námi lidmi. A navzdory tomu všemu přece jen Kristus přichází a nachází cestu ke svému lidu, cestu k nám a také cestu k našemu srdci. Ať ve smyslu této adventní naděje i nás věčné Boží slovo vyslovené skrze proroka Izajáše i Janem Křtitelem posiluje a povzbuzuje. Amen.

3. adventní neděle

L 3,7-18 Co máme dělat v adventní době

Je třetí adventní neděle. Zapálili jsme třetí adventní svíci. Také dnes čteme z Bible o Janu Křtiteli, jak tomu bylo i předcházející neděli.

Jan musel lidi upoutat trojím způsobem. Za prvé již tím, co nosil na sobě; za druhé, kde bydlel a za třetí, co jedl. Musel vzbuzovat pozornost u lidí svým oblečením. Když někdo má na sobě něco neobvyklého, tak si toho hned všimne. Dnes si někteří lidé oblékají na sebe nejrůznější šaty, takže by možná Jan Křtitel mezi nimi nebyl ani tak nápadný. Jeho šaty nebyly módní záležitostí. Byl to oděv proroka, Božího člověka. Podobný oděv nosil i prorok Eliáš (2 Kr 1,8). Jan žil na poušti. Kolem jen písek, samý kámen, pustá krajina. Ne-

bydlel v přepychovém domě, ale bydlel v jeskyni. A teď k jeho jídelníčku. Med by nám chutnal, ale ty kobylky...!

Lidé si zakládají na svém oblečení, chtějí mít co nejpohodlnější bydlení a mají touhu jíst co nejlepší jídlo a pochoutky. Jan byl divný člověk, on to nepovažoval za to, co je v životě nejdůležitější. On chtěl, aby lidé byli vůči sobě pozornější, ohleduplnější, laskavější. To je smyslem adventu. Jan chce, aby se přicházejícímu Ježíšovi, nejvzácnějšímu hostu mezi námi líbilo. Ten se nedívá na to vnější, ale do našeho nitra, na naše vztahy. Když je někdo na návštěvě a vidí, že se tam lidé hádají a panuje tam nepřijemná atmosféra, tak si může v duchu říci: „Raději půjdu odtud pryč. Tady se dobře necítím.“ A to by mohl udělat i Ježíš.

Lidé přicházeli za Janem a ptali se ho: „Co máme dělat?“ (L 3,10) Ptali se ho bohatší a majetnější lidé z Jeruzaléma, celníci i vojáci. A Jan jim jasně a srozumitelně odpovídal. Každému řekl, co je třeba udělat, aby svět, do kterého Kristus přichází, byl lepším. Například říká: „Kdo má dvoje oblečení, dej tomu, kdo nemá žádné“ (L 3,11). Jsou ve světě místa, kde lidé nemají oblečení. Nemají domov, nemají potřebné věci k životu a jsou odkázáni na pomoc druhých. Jan Křtitel vyzývá lidi k tomu, aby se uměli rozdělit s potřebnými.

Jana Křtitele se ptali celníci: „Co máme dělat?“ – Celníci, o kterých se píše v Bibli, vybírali daně pro Římany. Vybírali peníze, ale někteří z nich šidili, podváděli. Jan Křtitel jim odpověděl: „Nevymáhejte víc, než máte nařízeno.“ Peníze jsou nezbytné pro náš život. Nesmí se k nim ale přiložit srdce, aby člověk nešidil, nekradl nebo nebyl sobecký a lakomý.

Za Janem Křtitelem přišli dokonce i vojáci. I oni se ptali: „Co máme dělat?“ „Jak se my můžeme zlepšit, abychom v očích přicházejícího Krista nebyli špatní?“ Vojsko, armáda, být musí. Vždycky, od počátku lidstva, byli vojáci a armády. Ale úkolem vojáků je především bránit zemi proti nepřátelům, chránit slabé. Vojáci nesmějí být bezdůvodně krutí, nesmějí činit násilí, jak se jim to zlíbí. „Nečiňte nikomu násilí,“ říká Jan Křtitel (L 3,14). Toto slovo neplatí jenom pro silné muže se zbraněmi, ale také pro děti. Děti si rády hrají na bojovníky. Hrají si na střílení a zabíjení. A pak si navzájem ubližují. Činí jeden druhému násilí. Jan Křtitel říká: „Neubližujte si navzájem, neubližujte slabším.“

Lidé v době Jana Křtitele „byli plni očekávání“ (L 3,15). Očekávali lepší časy. Je důležité žít očekáváním, těšit se na něco, mít perspektivu dobré budoucnosti. My dospělí si říkáme: „Kdyby se nám podařilo to a to.“ Jenomže s tím přijdou zase nové starosti a problémy. Jindy jsme zase něco očekáva-

li a dostavilo se zklamání. A tak to skutečné očekávání trvalého charakteru může být opřeno jen o Ježíše. Jeho vyhlížeje. Jeho očekáváme. Ale pro něho také připravujeme cestu. K tomu nás vyzývá hlas z pouště: „Připravte cestu Páně“ (L 3,4). Jan nám také říká, co máme dělat, a to nejen v adventu, který trvá čtyři týdny. Amen.

4. adventní neděle

L 1,39-55 Mariina adventní píseň

K adventní době patří čtení z Bible – předpovědi proroků o narození Ježíše Krista – a také vnitřní soustředění a sebezpytování. S touto dobou je také spojena hudba a zpěv. V kostelích se pořádají nejrůznější koncerty a hudební akce. V adventu a o vánočních svátcích nás provází hudba a zpěv. Prostupuje chrámy i naše domovy.

Už v Bibli tomu tak je, že k této době patří hudba a zpěv. Na začátku Lukášova evangelia, které je spojeno s adventní a vánoční dobou, se setkáváme s postavami, které zpívají. Zpívá kněz Zachariáš – otec Jana Křtitele (L 1,67-79), zpívá Simeon v jeruzalémském chrámě (L 2,29-32), zaznívá hudba z nebes, kdy zpívají Gloria andělé (L 2,14).

I Marie – matka Ježíše zpívá: „Duše má velebí Pána a můj duch jásá v Bohu, mém Spasiteli“ (L 1,46). Tento chvalozpěv je znám pod názvem Magnificat podle začátku v latinském textu Bible – Vulgátě. Nad touto Mariinou písní se dnes budeme zamýšlet.

Pro každou píseň je důležité, jakou má melodii, jaký má text a také kdo ji zpívá. Někdy nás při poslechu písně chytne u srdce její melodie, jindy nás osloví text. A v každém případě je také velmi důležité, kdo píseň zpívá.

Melodie Mariiny písně je velmi radostná. Nevíme, jakou melodii měla původně, protože se nedochovala. Můžeme si však být jisti tím, že to byla melodie vyjadřující radost a naději. Je to píseň naplněná radostí a vděčností. Hudba je zvláštním darem. Vyjadřuje hloubku lidského citu. Co lze někdy stěží vyjádřit slovy, to vyjadřuje hudba. V adventním a vánočním čase je hudba projevem radosti lidského citu. Radost a naděje se prostřednictvím hudby přenáší i na druhé.

Po textové stránce je Magnificat píseň s biblickým obsahem. Hebrejská dívka z Nazaretu byla vychovávána ve zbožnosti starého Izraele. Zнала posvátné Písmo a znala písně svého lidu – žalmy. To se promítá i v její písni. Jsou v ní citace ze žalmů a proroků. Je v ní vyjádřeno, že biblické zaslíbení dané Abrahamovi – praotci Izraele i všech věřících, se naplňuje v tom, který se má

skrže ni narodit. Dějiny zvláštního národa, ke kterému nazaretská Marie patří, jsou spojeny s narozením Krista. Ona bude právě jeho matkou.

A tím se dostáváme k tomu třetímu, kdo zpívá tuto píseň. Magnificat je zcela zvláštní tím, kdo ji zpívá. Zpívá ji matka Spasitele. Marie zpívá ve chvíli, když nosí pod srdcem Ježíše ve svém těle. V tomto smyslu je skutečně požehnaná a blahoslavená. „Hle, od této chvíle mne budou blahoslovit všechna pokolení“ (L 1,48).

Marie vyjadřuje údiv i radost, že se smí stát matkou Krista, ale současně vede k úctě vůči Bohu. Verš její písně pokračuje: „Veliké věci učinil se mnou ten, který je mocný, svatý je jeho jméno“ (L 1,49). Marie není středem slávy, ale pokornou služebnicí. Marie vede k úctě vůči Stvořiteli a Dárci života, do jehož služeb se odevzdala.

Mariina píseň zaznívá v době, kdy Ježíš je skrytý lidským zrakům, ještě se nenarodil, ještě nebyl vložen do betlémských jeslí, ještě nezaznělo světem andělské Gloria. Je to vskutku adventní píseň. Jedna z prvních písní adventu před dvěma tisíci lety. Od těch dob zní hudba a zpěv v tomto zvláštním předvánočním čase stále.

I my se můžeme přidat k písni Marie a vyjádřit tak své adventní očekávání opřené o Ježíše. Ať nám o letošních Vánocích přináší Betlémské dítě – náš Spasitel radost a naději, kterou se stává náš život bohatší. Amen.

Vánoce

Vigilie Hodu Božího vánočního – Půlnoční bohoslužba

L 2,1-20 Pastýři spěchající za Kristem

Sváteční chvíle, které prožíváme, mají své dovršení v účasti na křesťanské bohoslužbě. Spojuje nás společný zpěv radostných vánočních písní, ale především jsme přítomni slavnostnímu vyhlášení evangelia o narození Ježíše Krista – Pána církve i skrytého vládce světa. Můžeme v posvátném tichu v místech určených pro modlitbu o těchto věcech přemýšlet, meditovat, rozjímat. Podstatným znamením neobyčejné události ve zprávě starověkého pisatele evangelisty Lukáše jsou jesle (L 2,7). Do nich bylo vloženo dítě, které se narodilo chudým rodičům. Tedy na první pohled nic mimořádného. Ale víra poznává v této události, že je to Boží Syn. Ježíš přichází do našeho světa, aby naplnil Otcovu vůli, vykoupil a zachránil člověka. Tato spásná událost, od níž nás dělí více než 2000 let, je každoročně zpřítomňována a slavena, neboť se stala také pro nás.